

ACC. N:R

M. 10647: 1-22.

avskrift

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLandskap: *Skåne*Upptecknat av: *Olof Christoffersson*Härad: *Skåtte*Adress: *Fru Alstad*Socken: *Fru Alstad*

Berättat av:

Uppteckningsår: *inlämn. 1943*Född år *1869* i *Fru Alstad*, död *1944*.*Svartkonster vid sjukdomar.*

Följande svartkonster har jag själv upptecknat.

Svartkonster och dess botemedel.

På så vis botas nedan antecknade sjukdommar.

Medel mot tandvärk.

- 1) Slå jernvitriol uti ett glas och bind en svinblåsa deröfver ; ställ det sedan i solen eller vid kakelugnen, att det må sönderfall till ett hvitt pulver. Tag derpå en tandpetare af trä och peta den sjuka och verkande tanden till den innei blöder. Doppa så tandpetaren i ovan nämde pulver och inveckla den sedan uti en ren linnelapp samt förvara den på ett lagon varmt och mörkt ställe så fräter pulvet död på tandvärken som sitter på tandpetaren.
- 2) Peta tanden med en (ej rostig så den giver blodförgivning) spik tills den blir blodig. Slå sedan in den i källarvägen så att vare sig sol eller måne når den med sitt sken.
- 3) Fukta tummen med spott och stryk sedan utåt pulsådern, från handlofven upptill mitten av underarmen på den sidan, der tanden värker så försvinnar den snart.
- 4) Tag tvålnäfra (jungfrutvål, bitterblad) och låt dem ligga i kallt vatten en stund, tag sedan upp den; lägg den så på den värkande kinden, der den skall qvarbliva tills den blir

genomhet, varefter den nedgräfvdes i gödselstaden.

- 5) Man ställer sig vid en myrstack och tuggar på en svart brödskrorpa med tanden, som värker; spottar sedan ut tuggan i myrstacken, då tandvärken för alltid försvinner.
- 6) Man tager en böna, borrar hål uti den och inlägger deri en kropplöss, invickar sedan bönan i en sidenlapp och bär den om halsen.
- 7) Uppsök om våren, då safven kommer i träden, ett fläder= eller pilträd af en half arms tjocklek; aflossa på den mot vester vända sidan ett stycke bark, men så, att det med en sida hänger fast vid trädet, och skär ur stammen en trästicka; peta härmed den värkande tanden; inpassa den blodiga stickan på sitt ställe igen och tryck barken till och omlinda den ~~tvinnadt~~ med rött ullgarn, så att den åter kan växa ihop. Om allt göras tigande så försvinner för alltid tandvärken. Ansigtet måste man hela tiden hava vänt mot öster.

Är tänderna lösa tvätta den då varje morgon med din egen urin så fastnar de strax.

Tandspräckningen befodras om man gnider barnet tandkött moderns di eller också gifvar det välling, som derav är kokt.

Eller och genom att fardren till barnet gnidar dess tandkott med sin högra hands tumme.

Även hjälpar det att hänga tanden av ett årsförl om barnets hals.

Att giva sitt barn friska tänder vinnes genom att man inkilar dess första fälda tand å norra sidan av en växande ek.

Hufvudvärk fördrivas

Genom att du med den högra hand tager en annan af motsatt kön venstra han medan den lägger sin högra hand på det värkande stället,

Eller och om du binder ett fruntimmerskläde om hufvudet med tre knutar på hjässan.

Sitter hufvudvarken i bakhufvudet är det ett gott medel att hålla venstra handen på det värkande stället och den högra på hufvudet.

Medel mot gikt i hufvudet.

Lägg venstra handen på hjertgropen och stryk egen nykter (innan man ätit på morgonen) salif med den högra handen på det sjuka stället.

ACC. NR M. 10647: 4

Ar det gikt i armen eller halsen så stryk sådan salif med tummen utåt pulsådern på den värkande armens sida från handleden uppåt till mitten af underarmen.

Mot halssjuka.

Vilken fått om man ätar frukt som är hönshackad och ej avskär det hackade. På aftonen bindas tågande en, helst svart vänster"hosse" (strumpa) med hälen mitt på "strivarekulan" och sovar så om natten med den samma. Strumpan skall var en annans och av motsatt kön.

Medel mot vårtor.

Tag ett hårdt omoget äpple t.ex. Smultronsäpple. Skär det mitt itu; gnid så vårtorna ganska hårdt med äpplets indre sidor så att de bli blodiga varefter du sammanbindar äppelhalvvarne med en otvättad ylletråd och nergräf sedan äpplet under en rännsten eller ett stendie eller och kasta det i en bäck med rinnande vatten och så snart äpplet är uppruttet är vårtorna borta.

Tag en lång tvinnad tråd och knut deraf en ögla omkring varje vårta. Dessa kassa sedan och sammandragas till en

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

knut allt tigandes och en torsdags kväll i månsken (obs alla vårtsignelser skall utföras torsdagskvallar i månsken% Efteråt begravas tråden på ett ställe under en gäresvall (die) och du får ej gå dit förr än tråden är förmultnad.

- 3) Bestryk vårtarna, på den timme månen blir full, med hvar sin särskilde ört; bind derpå alla örtorna in i en gemensam ren linnelapp och kasta denna bort bakom dig, så försvinna snart alla vårtorna.
- 4) Smörj vårtorna med en fläskbit af nyss slagadt svin och begraf den ute i en naturlig äng eller faladsmark som aldrig varit odlad på så vis att du skär med fålakniven upp en trekantig grässvär vars spit pekar åt norr samt lägger fläsksvålen der in under. Eller ock lägges den under en grå sten i ett stendie så försvinna vårtorna i jemd med som svålen ruttnar upp.
- 5) Gnid vårtorna med maghinnan af en nyss slagad höna och nergräf den på samma sätt som fläsksvåren.
- 6) Eller avskär om våren eller sommaren en pilqvist och aftag barken utkläm med fingrana saften och bestryk dermed vårtorna.
- 7) Eller afskär med ett snitt nerifrån och uppåt en liten qvist på ett frodigt askträd; - gnidder med vårtorna och

ACC. NR M. 10647:6.

förwara den sedan omsorgsfullt på ett kallt och dunkelt ställe. Detta skall företagas en torsdag under nymåne före solens uppgång.

Mot liktornor.

- 1) Let upp ibland hästgödseln i "møjmiddingen" ett "ruhalmsstrå" med ett helt s.k. knä med vilket du gnider liktornen tre gånger rätt-aved o. rätt en torsdagskväll sedan kastar du strået baklänges över dig (allt tigandes) åter i möjmiddingen så försvinna allt eftersom strået rutnar liktorna helt och hålet.
- 2) Eller tag en fläsksvål såsom omnämns om vårtor och bind på liktornen en torsdagskväll samt låt den ligga på till nästa torsdags kväll begraf den såsom om vårtorna omtalats.

Utväxter liknande bölder eller vårtor.

Fördrivis på samma vis som liktornar och vårtor med en fläsksvål eller hönsmaghihna omnämns är.

Eller och under det månen är i avtagande, påläggas fyra gånger efter varandra ett plåster (den kloka gubbens eller flussplåster), som varje gång behålla några dagar. Den första plåsterlappen hänges, efter aftagandet, upp i ett träd; den andra nedgräfvdes såsom nänd om fläsksvålen i en

ACC. N:R **M. 10647:7.**

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

äng:, den tredje kastas i en bäck med åt norr rinnande vatten och den tredje uppbrännes vid riseld i det fria.

Att fördriva halssvulster.

Köp en hemmagjord och i en gammeldags pottemagaron brän lerkrocka som är försedd med lerlock tillika en tvättesvamp. Du får ej pruta på svampen, men laga så att det hela betalas med "udda-päng" (ej delbart mynt t.ex. 13) Tillvaratag i krukan torsdagsurin för tre gånger silad genom svampen i krukan. Lägg svamp och ett gäddhufvud i krukan och översmeta så locket väl med lera taget av en gammal klinevägg. Då detta torkat, inkokas alltsamman över halmeld som i början är mindra stark men ökas efterhand och fortsättes tills det förbränts till ett pulver vilket inläggas i en ler (hembränd) flaska och överjutes med vitt (brännvin?) vin. Dagen efter fullmånens ingång börjar den sjuka att fastande dricka ett glas deraf och fortsätter dermed under hela nyetnalla "marna". - Skulle det ej hjälpa dermed fortsättes kuren vid följande fullmåne; men ej under nedandet. Eller ihjälkramar den sjuka en nyligen fången "mullsyrek" (mullvad) som förbrännes i en liknande lerkruka

ACC. N:R **M. 10647:8**

eller malmgryta ej jerngryta till pulver som ovetandes ingifves den sjuka i ärtesoppa under nio vickors tid så försvinnar sjukdomen.

Trädsignerier.

Eller uppsökar man tre dagar före nymånens ingång en ung rankar ek med tim vackrar bark; Skär ur den ett stycke bark med fyrkantig form med tre värktums sidor dock så att barken med sin nedra sida sittar kvar i trädet. Borra så ut med en halftumsnafvar ett hål intill "malen" (märjen) och tillvaratag alla spånarna varsamt varefter barken åter tillbindas med en ulltråd. Borrspånarne läggas i den vänstra hossan av motsatt kön som bindas om halsen (tigandes) på den sjuka som skall svettas på dem några dagar. Samma timme som nyet ingår aftags spånarne ur strumpan. En tredjedel uppbrännas på oodlad falasmark, en tredjedel kastas i en åt norr rinnande å., och en tredjedel inpetas åter i borrhålet vilket sedan igenpluggas med en träpropp tillskuren av ekens grenar med bark på varefter det lösskurda barkstycket omsorgsfullt tillbindas och oversmetas med klinevägslera uppblandat med kohår så att det kan fastväxa åter. Kuren måste därför utföras på försommaren då saften är i rörelse.

8

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 10647:9

Träd.

Eller skär i barken på en invid en bäck med flytande vatten stående pil s.k. vanpil först ett vertikalt snitt uppiifrån och neråt. Så vid dettas nedra ända två horison-tala snitt föst ett till höger och så ett till vänster så att följande runafigur uppstår. Utskar sedan ur träd-stammen då barken uppvikst en trekantig träspån in till märjen så att den får form af en trekantig pyramid. Med denna pilespån gnides körtelsvullnaden tills spånen blir varm, varefter den inpassas på sitt utskurna ställe och barken tillbindas med ylletråd och översmetas med ovan-nämnda lerablandning.

Läka sår utan smärta och varbildning.

Det instrument varmed man sårat sig stickas tigande i ett "grönsaltat" fläskböste och får qvarsitta der några dagar så läkas såret fort och väl under tiden.

Även kan man beströ det blodiga instrumentets som gjort såret med sådan vitriolspulver som ontalats vid tandvärk och inlinda detsamma i en linneklut samt förvara det på ett lagom varmt och riktet mörkt ställe. Även såret om-

9
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 10647: 10.

lindas med ett ur samma linneklut rivet linnebindel som får kvarsitta orött å såret så läkes det fort och väl. Samma värkan sker om man låter såret blöda på nämnda pulver lagd i en linneklut som efteråt förvaras likaledes.

En rigtet "klogemans" salva erhålles för sårsläkning på följande vis. Tag vildsvinsfett och björnister, utaf hanar, en halv mark af vardera; tvenne halfva äggskal fulla av renade och pulveriserade daggmaskar; mossa vuxen på en döds^{röd/}kalle, helst en förbrutares som blivit hängd, 4 lod blodsten, 6 lod finriven sandel och 6 lod Lungört (pulmonarie officinalis) i Häraf beredes med litet vitt vin (brännvin, hembränt) en salva vars sårsläkande kraft är stor. Med denna salva smörjas vapnet som man blivit sårad. Är det bekant hur långt in vapnet gått i köttet smörjas bara denna del, men är det obekant smörjis hela instrumentet som gjort såret. Kan ej vapnet erhålles skaffer man sig en bulvan af pileträ som behandlas i vapents ställe. Vid sår som gjorts vid hugg smörjes vapnet först vid ryggen och sedan ner mot eggen. Stickvapen smörjas från skaftet neråt spitssen. Skulle vapnet smörjes på motsatt håll lekas såret galet så att bulnad efteråt uppstår. Den sårade har under tiden ej annat att göra än att hålla såret väl rent vid tvättning med rent vatten börjande uppeifrån så gå neråt och ofta ombyta i

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R **M. 10647**: //

//
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vatten eller urin doppade linneklutar.

Obs. Instrumentet (vapnet) måste smörjas dagligen, och den som ombesörjar smörjningen måste under tiden afhålla sig från allt könsumgänge. Vapnet skall också förvaras på ett ställe som ej vare sig är för varmt eller kallt, och varken sol eller måne får lov att skina på detsamma. Det får ej heller utsättas för damm eller luftdrag. Det måste åtgärdas med detsamma lika försiktighet som med den sårade ty annars känner den smärtar i såret. Försummar den sårade sin sårdiet så visar det sig genast på vapnet röda rostfläckar. I brist på ovan omnämde salva kan svin eller gåsfitt begagnas till vapnets smörjning men dess verkan är ej så säker.

Behandlas vapnet rätt på omnämde sätt läkes såret väl och bra om det så voro 40 mil millan vapen och den sårade. En blandning av menniskoblod, rå linolja och gåsfitt gifver också en god sårsalva till att smörja vapnet med. I ofrigt iakttag såsom ovan omtalats. Vid denna smörjning bör den sårade varge morgon ej glömma att tvätta sitt sår med sin urin samt akta det för ljus i synnerhet månsken som är högst farligt. I synnerhet vid tillväxande måne församras såren emedan köttet har mera benägenhet att förutna i månsken än i solsken.

A s k.

Askens inra bark är synnerligen berömd för sin sammandragande och läkande kraft. I synnerhet om man på Johannes Döparens dag före solnergången uppsökar en ask och i ett tag avhugger en mot öster vänd gren på vilken man lossnar barken så att den fastsittar å båda ändor. Härigenom mellan barken och trädet dragas sårverktyget alla dagar så läker sig såret hastigt utan att vara sig blöda eller svida. Men äfvid vid denna kur fodras försiktighet. Är det ett litet sår behöfves ej vapnet dragas så ofta och för ett litet kan ej gång vara tillräkligt. Den som hämtar grenen med barken måste den dagen afhålla sig från att göra med qvinnor.

A s k.

Man afhungar med en gren yxa nerifrån och uppåt, ej tvärt om, en mot öster växande fingertjock gren med vilken sårvapnet bestrykes. Grenen gömmes sedan på ett mörkt och kallt ställe. Härvid upphör stax blödningen och såret läkas snart.

Grenen skall afhuggas om våren efter löfsprickningen vid nymåne en torsdagsmorgon före soluppgången. Kan sedan

förvaras hela året å ett mörkt och svalt ställe.

Krut borttagas af sår.

Om man gnider såret med ett osaltat fläskstyck så fort ske kan så blir den skjutna ej krutstänkt i huden.

Hufvudskrof bartagas.

Om man bränner till pulver tvenne "kärrfröor" (kärrgrodor) i en väl tillsluten ler eller jerngryta över sagta pile-trädskol. Sedan de torrstecks pulverriseras de och utav pulvret strör i den sjukas huvudsår sedan man först öfversvordt det med vanligt svinflott derefter överbindes hufvudet med en fettehinna (svinplotshinna) och patienten är frisk på ett dyng isynnerhet om det utförst en torsdag.

Liggsår.

Förebyggas aldeles om man före soluppgången dagligen hemtar rinnande vatten i ett tenfat som varet signadt i en kyrka (kyrkotenn) samt sätter tennfatet med vattnet under

ACC. NR M. 10647:14.

den sjukas säng.

Ridsår.

Botas lätt om man tigande tagar utav hästens smask (sallif) och dermed bestrykar såren.

Medel mot knutor förorsakad utav kräfta, mask m.m.

Häremot har roten af den "knöliga flenörten" (thorsnäl-
lan = Serophularia nodosa) visat sig nyttig. Vaxten har
fyrkantig stjelk, bladen liknande nässlans blad, vidrig
lukt; roten är hvit och försedd med många små knölar. Roten
bör upptagas och begagnas i nedan. Man hänger nemligen ett
uda antal friska rotknölar på en tråd omkring halsen;
men af sjelfva roten beredas ett pulver, hvaraf ett qvinten
tagas varje afton och morgon.

Mot Ledsvamp.

Sök upp och tag en linnetrasa, (En som har reda på det
bör gå den sjuka ovetandes och uthänga en sådan i rätt
buske) som händelsevis hänger i en tjörnebuske ute i kratt-
marken. Gnid det sjuka ställes dermed tre gånger rätt, tre
g. aved och tre g. rätt, bortkasta så trasen baklanges in

14
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i busken igen. Medan du gnider dig skall du stå och titta och vänta på morgonsolen men det skall vara gjort så att du kastar den bakut precis när solrandra börjar att synas.

Reformar.

Då du på morgonen vaknar så skall du tiganðes med vänster handen sönderklösa ringormmen och sedan smörja mycktert spott på den med högra handens tunne. Samt på aftonen ingrida den med öronvax så försvinnar den snart.

Rötsår som varas.

Tag en obegagnad ljusveka och gnid dermed såret nio omgångar rätt, aved, rätt lägg så veken på tranlampan och tänd den vid lampanäbbet. Så snart veken är uppbrunnen är såret frist. Det hjälpar även att göra sammaledes som omnämts vid ledsvamp.

"Spigböllor, finnar, oronvagel, skäggsvamp m.m.

Försvinna om de bestrukes som ovan omtalats med nyktert spott.

ACC. NR M.10647:16.

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skabb botas.

Om den sjuka under tre dyng begagnar samma lintyg som en kvinna nyttjat under menstruationen.

Fulslag botas.

Om en levandes reng eller daggmask bindas om den värkande fingern och låter den ligga orubbad på tills den dör, så lindras värken. Samma lindring erhållas om den sjuka fingern stickas i venstra örat på en katt och qvarhålles der en stund.

Mot bistyng.

Håll andan så kan ej biet sticka dig säger skolemästaren.

Så snart biet stucket. Tag ut gaden och sönderkrossa biet mot såret.

Kan man ej få fatt på biet så tvättar man det stuckna stället med urin eller om man är fastande med nykter spott. Eller och påläggas rännestensmög.

Man kan och gnida styngtet med en grönsaltad fälsksvål och begrava den så laggar svada och svult sig snart.

ACC. N:R M. 10647 / 7

17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Eller och stickes handen på ett vist ställe och för den sedan över hufvudet.

Bål-Getinge-styng.

Kasta din urin tigande på jorden och upprör så en väl-
ling av mullen vilken påläggas så sätter värk och svult
sig genast.

Eller och fångas flugor som krossa till moss och påläg-
gas. Kan äfven tvättas med sin urin eller nycktert spott
(saliv).

Huggormsbitt.

Botas om man pålägger ormfett. Eller också ett torkadt
ormhufvud eller en hopskrumpen groda på bettet.

Galna hundabett = Vattuskräck.

Tvätta genas såret med egen urin och lägg hår af hunden
som bitet på såret; dessutom badas såret dagligen i rinnan-
de vatten.

Eller också begagnar man efter det såret blivit tvättad
med egen urin, ett utaf en galen hunds lefvar hjerta och
hjerna i en lerpanna bränt pulver varaf tages 3-4- dosar

ACC. N:R **M. 10647:18.**

under loppet af några timmar. Dessutom maste den sjuka ligga till sängs på det han måste svettas väl ut och det ur såret afsöndrade varet äfven lättare kunnat utflyta.

A s k.

Äfven är det bra, sedan man tvättat såret väl rent med sin egen urin, att pålägga en bit askebark, som man taget från trädet, i enlighet med den vid sårs behandling gifna föreskrift på en åt öster vaxande gren. Dertill begagnas invartes förutnämde pulver af lever, hjerta m.m.

Mjeltbrand och svarta fäkoppor.

Botas om man pålägger koträck blandad med god mjölk och kohår och bytas ofta om så botas denna dödliga sjukdom fort och säkert.

Bota pest~~sjuka~~.

Gör ett skillingstort hål uti "ånskorpan" på ett ur bakungnen nyss uttaget bröd och slå deruti en kubiktum kamfertspiritus. Lägg derpå först en linnelapp över naveln och derpå ofvannämde bröd med hålet över naveln. Betäck sedan den sjuka väl, så att han kommer i stark svettning,

18

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

då brödet tager pestgiftet till sig, hvarför det bör nedgrafvas i jorden.

Är pesten förenad med bölder, påläggas lefvande kärrgrodor, den ena efter den andra, alltsom de dö. Äfven kan härtill begagnas dufvor, på vilka stjertpennarne äro bortrykta.

Skyddsammulet mot smittosamma sjukdommar.

Genom att på bara bröstet i en tvunnet ullgarnstråd bära ett gräfsvinsskinn som knäppas på ryggen skyddas man för alla slags sjukdomssmittor.

Att freda sig för förgifning.

Sker om man på bara bröstet i en tvungen ullgarnstråd bär roten af en kardtistel (Dipsacus), som blivit uppgräfd mellan både fruedagarne, så behöfvar man alldrig befara förgifning.

ACC. NR M.10647: 20.

20

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Botemedel mot magsvulst.

Mätt på en hemmagjord metkrok af ben upp en sutare ur en torfmåse (ej mergelgraf) lägg den sedan på den sjukes nafvel, så att hufvudet vändas uppåt, bind den lindrigt fast med en lång handuk och låt den qvarligga precis ett dyng varefter den begravas i "mögmiddingen".

Mot svullnader.

Drick skäran utaf värmd syraktig mjölk och lägg den sega ostmassan på svullnaden.

Träd.

Gå stillatigande tidigt en Marie bebådelsedag till skogen och afhugg i ett tag nerifrån och uppåt en finger-tjock björk; bered sedan sågspån af densamma och gif den blandad med bockablod och ättika den sjuke.

Vid mera elakartade svullnader påläggas svarta sniglar och ombyttas tidt och ofta.

Hastet stanna näsblod och andra blödningar.

Uppstår blödning hos ung kvinna såsom en följd af för

ACC. N:R **M. 10647: 2/**

stark regler så är det ett godt medel att taga en bit af åkerblomman (Thalspi Bursa pastoris) (=nåldynor, = fickgräs), eller rödarven (Annagallis arvensis) i handen och kvarhålla den der, tills den blir varm; man kan äfven låta den hänga omkring halsen och på hjertgropen, då samma verkan uppkommer.

Växter.

Genom att hålla roten av en rödklint = jernört (Centaurea cuanus) i handen tills den blir uppvärmd, stannas ogonblickligt, hvarje blödnings; men roten måste vara upptagen vid midsommarsnatten eller och häldra Katolikarnas Christi lekamens fest natt.

Eller och tages i handen, vid samma sida som näsborren blöder - och hållas väl fast med tummen en Jaspis-sten, helst en röd eller grön som är infattad i silfver. En sådan sten i silfverinfattning har stor kraft att stilla blodningar.

2 /
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 10647:22.

Ligluss (Leverfläcks)lyde.

Botes av modern som under full måne (egentligen nedan) gick ut gemte barnet och strök tre gånger rätt och tre gånger aved samtidigt sade hon jag tyckte jag såg något men ja ser ingenting. Efteråt få de ej tala för än sol uppgått.

(Alma)

Nellelyde

blir efter nässlor på armar.

Vid nyklalyda skall de stjälla en nyckel och bota med den. På vilken barnet skall sove tre torsdagsnätter. Sen återställas nyckeln så att ej ägaren blir klok på när den återkommar.

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV